

Stevning

Er saken behandlet i forlikrådet?	For å kunne reise sak for tingretten må saken først ha vært behandlet av forlikrådet. Ett unntak er at begge parter har vært bistått av advokat og tvistebeløpet er over kr 125 000. Tvisteloven § 6-2.
NEI	

Domstol

Navn på domstol

Stavanger tingrett

Saksøker

Hvis flere saksøkere, må informasjon om alle oppgis. Ved for lite plass bør man legge ved egen oversikt over partene

Fullt navn	Arne Viste	E-postadresse	arne.viste@lyse.net
Bostedsadresse	Marknesringen 2	Telefon privat	+47 5165 5844
Postnummer	Poststed	Telefon mobil	+47 4795 4763
4052	RØYNEBERG		

Saksøkte

Hvis flere saksøkt, må informasjon om alle oppgis. Ved for lite plass bør man legge ved egen oversikt over partene

Fullt navn	Staten ved Justis- og beredskapsdepartementet	E-postadresse	david.andersen@jd.dep.no
Bostedsadresse	Postboks 8005 Dep	Telefon privat	+47 2224 5371
Postnummer	Poststed	Telefon mobil	
0030	OSLO		
Navn på advokat/prosessfullmektig	David H. Andersen er oppført som saksbehandler. Han har også mottatt søksmålsvarselet, og signert svaret.	Adresse til advokat/prosessfullmektig	david.andersen@jd.dep.no

Saken gjelder

Bruk 1-2 setninger.

Saken gjelder å avklare hvorvidt myndighetene har anledning å forby arbeidsdyktige mennesker som er bosatt i Norge muligheten til lønnet arbeide.

Påstand

Det du ønsker å oppnå.

1.	Grunnlovens §110 omhandler alle mennesker bosatt i Norge, også de ikke-returnerbare asylsøkerne og asylsøkere med saken under behandling.
2.	Grunnlovens §110 er juridisk bindende for forvaltningen. De juridiske begrensningene i «retten til arbeide» innebærer ikke en mulighet for myndighetene til aktivt å hindre at mennesker bosatt i Norge gis muligheten til arbeide.
3.	Frarøvelse av muligheten til arbeide er ikke et akseptabelt virkemiddel for å oppnå politiske mål.
4.	Frarøvelse av muligheten til arbeide er ikke en akseptabel straffemetode overfor ikke-returnerbare asylsøkere eller andre grupper mennesker.
5.	Staten pålegges aktivt å etterkomme pålegget gitt av Grunnlovens § 110. I perioden frem til pålegget er gjennomført gis staten ikke anledning til å straffeforfølge arbeidsgivere eller arbeidstakere for arbeidsforhold uten annen begrunnelse enn manglende skattekort og/eller arbeidstillatelse.
6.	Staten dømmes til å betale sakens kostnader.

Faktisk begrunnelse for kravet (påstandsgrunnlag)

De faktiske forhold som du mener skal medføre at du vinner frem med din påstand.

SITUASJONSBEKRIVELSE

Muligheten til lønnet arbeide er en grunnleggende menneskerett beskrevet i Grunnloven og Menneskerettsloven.

§ 110.

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at ethvert arbeidsdygtigt Menneske kan skaffe sig Udkomme ved sit Arbeide.

Nærmere Bestemmelser om Ansattes Medbestemmelsesret paa deres Arbeidsplads, fastsættes ved Lov.

0 Opphevet ved grlbest. 5 juni 1925 kunngjort 12 juni 1925 jf. grlbest. 15 aug 1911, tilføyd ved ved grlbest. 16 nov 1954 kunngjort 26 nov 1954, endret ved grlbest. 5 mai 1980 kunngjort 30 mai 1980, 2 feb 2006 kunngjort ved res. 3 mars 2006 nr. 270.

Art 6.

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten til arbeid, som omfatter mulighet for enhver til å tjene sitt levebrød ved arbeid som han fritt har valgt eller godtatt; og skal treffe de nødvendige tiltak for å trygge denne rettighet.

2. De tiltak som skal iverksettes av en konvensjonspart for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, skal omfatte teknisk og yrkesmessig veiledning, fastsettelse av retningslinjer og fremgangsmåter for å sikre en jevn økonomisk, sosial og kulturell utvikling, samt full og produktiv sysselsetting under forhold som trygger grunnleggende politiske og økonomiske friheter for den enkelte.

I januar 2009 endret myndighetene sin praksis med den hensikt at en rekke mennesker som lever i Norge ikke lengre skulle gis mulighet til lovlig arbeide. Etiopiere og eritreere er eksempler på grupper hvor mange har bodd i Norge i 8 år eller mer, og en del av dem hadde lovlig arbeide frem til de i 2009 ble fratatt muligheten til arbeide.

I tillegg til personeksempelene gitt i søksmålsvarselet (Vedlegg D2) klipper jeg følgende sitat fra side 65 i Svartebok (Kilde 1) for å illustrere at saken gjelder enkeltpersoner med mange ulike livssituasjoner:

«En etiopisk papirløs jeg husker spesielt godt, er en mann med skarpe arr etter piskeslag oppover ryggen. Han fikk avslag på asylsøknaden fordi etiopisk politi hadde avhørt og torturert ham primært fordi de var ute etter broren hans. Nå er broren drept, så da skal det visstnok være trygt for ham å vende tilbake.» Boka gir oss ikke fortsettelsen på denne saken, men saken er likevel illustrativ da avslag på asylsøknaden også frarøvet denne etiopieren mulighet til å arbeide i Norge dersom han ikke etterkom myndighetenes ønske om frivillig retur.

Jeg vil for øvrig presisere at denne stevningen ikke gjelder å vurdere om myndighetenes innsats for å legge forholdene til rette har vært tilstrekkelig. Det er en vurdering som muligens tilhører Stortinget og ikke domstolene. Det primære i saken er derimot å få en avklaring på om myndighetenes innsats for å hindre mennesker muligheten til arbeide har vært lovlig.

Dagens praksis er et utslag av aktiv handling fra myndighetene for å umuliggjøre lovlig arbeide for disse menneskene. Dette er tydelig i strid med ordlyden i innstillingen fra komiteen i 1954, Vedlegg B5: «Det kan ikke vedtas lover eller treffes disposisjoner som åpenbart og bevisst hindrer eller vanskeliggjør realiseringen av Grunnlovens pålegg»

Resultatet av endringen fra 2009 for asylsøkere med saken under behandling er evaluert i

rapporten «Rett til arbeide», Kilde 2. Konklusjonen er: «*Med tanke på den lave måloppnåelsen er det mye som tilsier at ordningen bør modifieres, legitimeres på en annen måte, eller til og med avskaffes*». Rapporten omfatter for øvrig ikke en vurdering av lovligheten av innskjerpingen, ei heller de ikke-returnerbare sin situasjon.

BORGERRETTIGHETER ELLER MENNESKERETTIGHETER

I vedlegg A2 fremkommer det at Justisdepartementet tolker Grunnlovens §110 til å gjelde «..arbeide for borgernes muligheter..». Jeg påpeker i søksmålsvarselet, vedlegg D2, at departementet sin omskrivning av Grunnlovens ordlyd innebærer en begrensning av Grunnlovens omfang. I sitt svar på mitt søksmålsvarsel, vedlegg D4, presiserer departementet likevel at de står fast ved hva de tidligere har skrevet i saken.

Grunnlovens ordlyd og dens hensikt omfatter alle mennesker bosatt i Norge, og er ikke begrenset til borgerne. Til støtte for dette syn nevner jeg:

- Grunnloven omtaler landets borgere i §12, §21, §23, §50, §75, §92, §109 og §110b. Når begrepet «ethvert arbeidsdyktigt Menneske» ble innført i Grunnloven, må intensjonen ha vært å omfatte flere mennesker enn bare landets borgere.
- Menneskerettslovens Vedlegg 6 Artikkel 16 påpeker at «Enhver skal ha rett til overalt å anerkjennes som en person i rettslig henseende». Dette for å forhindre at grupper eller enkeltindivider skal falle utenfor de rettighetene som følger av det å være menneske.
- Allerede i min første henvendelse, Vedlegg A1, påpeker jeg at ikke en gang kriminelle fradømmes enhver mulighet til lovlig arbeide. Ved oppslag i Straffelovens §29, får jeg bekreftet dette. Dersom det å ikke frivillig returnere til sitt opprinnelsesland vurderes å være en kriminell handling, åpner likevel ikke lovverket for å straffe dette ved å hindre muligheten til arbeide.

GRUNNLAGET FOR AT RETTEN KAN BEHANDLE SAKEN

Egner grunnlovens § 110 seg for behandling hos domstolene

I vedlegg A2 skriver Justisdepartementet at «*Bestemmelsen gir imidlertid ikke juridiske rettigheter til enkeltindivider*».

Justisdepartementet oppgir ikke hvor de henter støtte for sitt syn, men det kan synes å være hentet fra Dok.16, Vedlegg B5, hvor menneskerettighetsutvalget skriver: «*Stortinget hadde altså en klar oppfatning om at verken første eller annet ledd i Grunnloven § 110 skulle innebære individrettigheter, men at de skulle fungere som politiske programerklæringer*»

Denne uttalelsen i Dok. 16 må ses i lys av at det opprinnelige forslaget fra 18. august 1948 kunne tolkes som en rett til arbeide. Det ble derfor understreket av sosialdepartementet og Paal Berg at «*dette var ikke ment som en juridisk rett for en arbeidsløs person til å kreve seg tilvist arbeid av det offentlige eller adgang til å gjøre en slik rett gjeldende for domstolene*». Begrensningen i de juridiske rettigheter til enkeltindivider gjelder altså begrensninger i retten «til å kreve seg tilvist arbeide av det offentlige», og muligens også begrensninger i muligheten til rettslig avklaring av hvorvidt myndighetenes innsats har vært tilstrekkelig. Begrensningen bør derfor ikke være relevant for denne stevningen.

Debatten om de juridiske begrensninger omfattet ikke presiseringen fra komiteen i 1954, Vedlegg B5: «*Det kan ikke vedtas lover eller treffes disposisjoner som åpenbart og bevisst hindrer eller vanskeliggjør realiseringen av Grunnlovens pålegg*». Formuleringen «*Det kan ikke vedtas lover*» virker å henvise til Lex Superior prinsippet.

Også Note 261 ved Arne Fliflet i Gyldendal Rettsdata, taler for at domstolsbehandling er aktuelt: «*En forsømmelse fra myndighetenes side vil etter forholdene kunne medføre riksrettsansvar*».

Allmenn interesse

Dette er først og fremst en sak av allmenn interesse og av stor betydning for flere tusen mennesker. Det følger av Tvistelovens §1-1 at «Loven skal ivareta .. samfunnets behov for å få respektert og avklart rettsreglene».

Egen rettslig interesse

Min opprinnelige intensjon var å ansette noen ikke-retturnerbare asylsøkere uten skattekort. På den måten ville jeg tvinge myndighetene til å tydeliggjøre hvor stor avstand det er mellom dagens praksis og Grunnloven.

Basert på litt rådgivning i januar, fant jeg ut at det ville være å forhåndsdømme i saken, noe som ikke er min oppgave. Jeg velger derfor nå selv å ta ut stevning for å få saken behandlet av domstolene. Siden tvistelovens har et formål å avklare rettsregler, virker derfor en stevning som denne å være riktigste fremgangsmåte for slik avklaring.

Mitt personlige engasjement og min rettslige interesse i saken er veldig sterk. Dersom jeg ikke gis mulighet til å få avklart rettsreglene ved å ta ut stevning, er jeg likevel fast i mitt forsett på at saken skal prøves for domstolene. I så fall ser jeg meg tvunget til å ansette en ikke-retturnerbar asylsøker, i håp om på den måten å få saken avgjort av rette instans. Målsettingen min vil da uansett være den samme, å få avklart rettsreglene på dette punkt.

Ta ut stevning som privatperson, eller gjennom mitt selskap Plog AS

Skattemessig og økonomisk ville det vært en fordel for meg å ta ut stevningen fra Plog AS. Men siden min hensikt er å bidra til å oppfylle grunnlovens §110, ikke skaffe selskapet mitt billig arbeidskraft, velger jeg ta ut stevningen som privatperson. Stevningen er først og fremst begrunnet i et personlig og medmenneskelig engasjement.

Annen ankemulighet finnes ikke

Det finnes ikke annen ankemulighet i saken (ref. Vedlegg D5).

MITT SYN PÅ DEN VIDERE BEHANDLING AV SAKEN

Uten vilje fra Justisdepartementet til å gjennomføre Grunnlovens pålegg, tror jeg forhandlinger og meklinger er nytteløse. Også av hensyn til de mange som er rammet, er det viktig å ikke bruke tiden feil.

Jeg vil avslutningsvis oppfordre Tingretten til å be om at den dokumentasjon Justisdepartementet sitter på i sakens anledning blir tilgjengeliggjort for meg. Jeg tenker da spesielt på:

- Hvilke høyesterettsdommer som er relevante for saken. Se de henvisninger Justisdepartementet gjør i vedlegg D4.
- Hvilke juridiske vurderinger Justisdepartementet har gjort i saken, og hvilke kilder de legger til grunn for sitt syn.

Jeg har ikke selv ressurser til å benytte advokat i saken. Styrkeforholdet mellom meg og Justisdepartementet oppleves skremmende ujevnt for meg. Det vil imidlertid hjelpe meg hvis også motpart tilstreber åpen dialog og ikke holder tilbake dokumenter og informasjon. Overraskelsestaktikk bør unngås fra begge parter for at rettergangen skal oppleves tillitskapende.

Rettslig begrunnelse for kravet

Lover som påberopes

Grunnlovens §110

Menneskerettslovens §3

Menneskerettslovens Vedlegg 4 Artikkel 6

Menneskerettslovens Vedlegg 6 Artikkel 16

Skriftlige bevis

Noen kildehenvisninger er oppgitt med referanser, men ikke vedlagt, da jeg vurderer det å være mest praktisk for alle parter

Nr	Beskriv beviset	Dato på beviset
A	Spørsmål til Justisdepartementet Svar fra Justisdepartementet	20.02.2013 26.02.2013
B	Henvendelse til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite Svar fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite	16.03.2013 17.04.2013
C	Kommunikasjon med Skatt Vest	03.12.2013 03.01.2014
D	Søksmålsvarsel til Justisdepartementet Svar fra Justisdepartementet	08.02.2014 06.03.2014
Kilde 1	«Svartebok over norsk asylpolitikk» av Rune Berglund Steen, ISBN:978-82-92866-60-3	2013
Kilde 2	«Rett til arbeide», ISBN: 978-82-7570-249-2 http://www.udi.no/Global/UPLOAD/Publikasjoner/FOU/Rett%20til%20arbeid%202011.pdf	Oktober 2011

Vitner Personer som du ønsker skal forklare seg

Nr	Navn	Adresse	Kort om hva vitnet skal forklare seg om
1			

Jeg ønsker å delta i rettsmekling?

Nei

Har saksøkte fravær i saken, begjæres fraværdom avsagt, jf [tvisteloven § 16-10](#)

Dato og sted

Underskrift

Oppsatt med bistand av

Informasjon til den som vurderer å ikke bruke advokat

Bør du føre saken selv, eller bør du kontakte advokat?

Det er viktig at du vet hva en retts sak innebærer før du fremmer en sak for domstolen. Dersom du taper saken, må du som hovedregel [dekke motpartens sakskostnader](#). Etter at stevning er mottatt av tingretten, kan du vanligvis ikke trekke saken uten at gebyr og motpartens sakskostnader dekkes. Mer informasjon finner du på www.domstol.no.

Husk at det kan være kostbart å velge bort råd fra en advokat før du tar ut stevning.

Domstolen har en generell veiledningsplikt. En dommer kan hjelpe deg med å sette opp en skriftlig stevning, men dommeren kan ikke gi deg råd i saken. En god advokat skal finne argumenter som styrker din sak, men også argumenter som motparten kan bruke mot deg. Hvis du er usikker på hvor god sak du har, bør du vurdere å bruke advokat.

Det finnes også muligheter for å få dekket utgifter til advokat. Mange har rettshjelpsordninger i sine forsikringer og som medlem av fagforening. I større byer er det også mulig å få time hos advokatvakten eller studentrettshjelp. Du bør også undersøke om du har krav på [fri sakførsel](#).

Enkelte saker kan også være egnet for å behandle i [konfliktrådet](#). Tvister mellom parter som skal ha relasjon også i fremtiden, eksempelvis konflikter mellom naboer og konflikter i arbeidsforhold, er eksempler på saker hvor mekling i konfliktrådet er særlig egnet.

Informasjon om saksgangen

Alle tvistesaker for tingretten starter med at saksøker tar ut stevning, og at saksøkte deretter inngir et tilsvarende svar.

Før stevning tas ut skal du som hovedregel varsle motparten om kravet, jf. tvisteloven § 5-2. Manglende varsel kan få betydning for hvem som må betale sakskostnadene.

Hvis en av partene ikke er bistått av advokat, må saken som hovedregel først behandles i forliksrådet, jf. [tvisteloven § 6-2](#). Dette gjelder blant annet ikke saker etter barneloven som starter med mekling ved familievernkontoret, og deretter behandles av tingretten.

Tingretten kan veilede deg om hvordan stevning skal settes opp. Du kan ringe tingretten og avtale tidspunkt for veiledning. Fyll ut [skjemaet for stevning](#) på forhånd. Det er viktig at du tar med deg alle dokumenter som kan være relevante i saken. Saken kan avvises hvis stevningen er mangelfull.

Rettsgebyr

Gebyr må **alltid** betales før tingretten kan behandle saken. Størrelsen på inngangsgebyret er maksimalt 5 ganger rettsgebyret - pr 1.1.2012 kr 4300. Gebyret vil være noe lavere hvis saken har vært i forliksrådet, og hvis saken behandles etter reglene om småkravsprosess. Tingretten sender deg faktura etter at stevning er tatt ut.

Rettsmekling

Tingretten tilbyr rettsmekling i alle saker. I rettsmekling hjelper mekleren å få partene til å bli enige om en løsning. Mekleren forsøker å få innblikk i hva slags interesser og behov partene har, og vil prøve å skape en dialog som fremmer forståelse og enighet.

Mer info finner du på domstol.no